

Een keizerlijke wandeling

De Keizerstraat, het paradijs van Nicolaas Rockox, zijn familie en andere fiere bewoners

SNIJDERS
ROCKOX | HUIS

Panta Rhei, niets blijft bij het oude ...

Mocht de zeventiende-eeuwse burgemeester Nicolaas Rockox voor een keer terugkomen naar zijn Antwerpen en mocht hij zijn Keizerstraat inlopen via de Minderbroedersrui, dan zou hij versted staan dat de gracht die hij daar heel zijn leven aantrof, ondertussen verdwenen is. Maar zijn eigen huis en dat van buurman en vriend Frans Snijders, alsook de woningen van andere kennissen en zijn talrijke familieleden, zou hij met gemak terugvinden. Ook de kasseien en het tracé van de straat zouden hem vertrouwd voorkomen. Tot aan *de Keizerskapel* zou het voor Nicolaas

nog best meevallen om zijn buurt te herkennen.

Maar ... *Panta Rhei*, alles verandert.... zelfs de oude Grieken wisten dat al!

In de eeuwen nà Rockox zijn heel wat panden in de Keizerstraat verdwenen of kwamen er gebouwen bij. Toch blijft er in de huidige situatie een hele brok boeiende geschiedenis te ontdekken. Heel vaak klinken de namen Rockox en die van de aanverwante families Perez en Van Liere welluidend door in de verhalen en in de gevels. Luid genoeg in elk geval om er een wandeling rond te maken: welkom op de “keizerlijke wandeling”!

De Keizerstraat, de naam alleen al! Het heeft iets plechtstatigs en voornaams, en dat was niet anders

in Rockox' tijd. Toen kenmerkten drie essentiële factoren deze residentiële buurt. Ten eerste was er de aanwezigheid van een machtig, rijk en multicultureel patriciaat: voornamelijk burgers met macht en geld, in dit geval belangrijk vanwege hun actieve rol in het stadsbestuur. Door hun functie en activiteiten, maar ook door hun huwelijken waren zij bovendien internationaal verweven. Ten tweede was er de clerus (de Minderbroeders en andere geestelijken). Ten derde woonden en werkten hier heel wat lakennijveraars (textielbaronnen, -handelaars en -producenten) en andere ondernemers.

Dit boekje vertelt wie hier werkte en woonde, waarom de huizen eruitzien zoals ze nu zijn en waar

de **straatnamen** vandaan komen. Universeel menselijke en herkenbare aangelegenheden als **familie en macht, economie, onderwijs en liefdadigheid** vormen de rode draad in dit verhaal. Via een heleboel weetjes komt de buurt van Rockox en de dagelijkse realiteit van deze voor Antwerpen zo belangrijke burgemeester tot leven.

Achteraan vind je de stambomen van de families Rockox en Perez en een verklarende woordenlijst met de woorden voorzien van een *.

Klik op onderstaande balkjes om verder te lezen

Nicolaas Rockox en Frans Snijders

De familie Rockox-Perez

Het grote 'Van Liere-Rockox-Perez-Monopoly'-spel

De Keizerskapel

Andere fiere bewoners

Historiek van enkele parallelle straten

Onderwijs

Liefdadigheid

Waar men gaat langs Vlaamse wegen

Woordenlijst

Nicolaas Rockox en Frans Snijders

We starten aan de woningen van twee illustere heren, Snijders en Rockox, de nummers 8, 10-12.

Nummers 10-12, *Den Gulden Rinck*

Hier woonde Burgemeester Nicolaas Rockox met zijn echtgenote Adriana Perez. Zij kochten het nummer 10 in 1603 van een Duitse koopman. Een maand later verwierf Nicolaas een tweede woning, vlak ernaast. Hij liet beide panden in Vlaamse renaissancestijl restaureren en voegde er achteraan een kunstkamer en studieruimte aan toe. Zo kon hij binnen de muren van zijn riante patriciërswooning een mooie stadstuin laten aanleggen. Het huis heeft archivalische sporen die teruggaan tot 1532. Adriana stierf er in 1619. Nicolaas bleef er daarna alleen wonen tot aan zijn dood in 1640. Het echtpaar bleef kinderloos. De achterneef en erfgenaam van Rockox, Adriaan van den Heetvelde,

woonde tot het begin van de achttiende eeuw in *Den Gulden Rinck*.

Catherina van der Linden had er gedurende de eerste helft van de twintigste eeuw een antiekzaak en liet het huis restaureren. In de binnentuin liet ze een tweede gaanderij toevoegen, een kopie naar de oude gaanderij uit 1560. De voorgevel kreeg een barokke poort. KBC kocht het *Rockoxhuis* in 1970, restaureerde het en ontsloot het in 1977 als een museum voor het publiek, als herinnering aan de vermaarde burgemeester, kunstverzamelaar en mecenas.

Ga er gerust een kijkje nemen.
www.snijdersrockoxhuis.be

Nicolaas Rockox

(Antwerpen, 1560-1640)

Thomas Willeboirts Bosschaerts, Nicolaas Rockox, 1641, olieverf, Antwerpen, Maagdenhuismuseum

Rockox stamde uit een gegoede Antwerpse burgerfamilie. Hij werd geboren in de Keizerstraat . Via zijn overgrootmoeder Adriana van Overhoff-van Liere was hij verwant met de belangrijke burgemeester

Arnold van Liere. Nicolaas' grootvader van vaderskant, Adriaan Rockox sr., behoorde tot de ambtsadel, waardoor de familie een wapen mocht voeren. Nicolaas studeerde rechten in Leuven, Parijs en Douai en speelde in de eerste helft van de zeventiende eeuw een erg belangrijke rol in het politieke, artistieke en sociale leven van zijn stad. Onder meer als schepen en als burgemeester oefende hij verantwoordelijke functies uit. Zijn diplomatie, zijn verwevenheid met de stad en zijn invloed golden vooral in de periode tussen de Val van Antwerpen in 1585 en de Vrede van Münster in 1648, de definitieve scheiding van de Noordelijke en Zuidelijke Nederlanden.

Hij huwde in 1589 met Adriana Perez, wier vader van Spaanse afkomst was.

Rockox maakte zich ook uitzonderlijk verdienstelijk als mecenas, humanist, oudheidkundige en numismaat. Hij lag mee aan de basis van het succes van Rubens gedurende het tweede decennium van de zeventiende eeuw door die grootmeester van de barok belangrijke opdrachten te geven.

Nummer 8, *De Fortuynne*

Hier woonden sinds 1622, de dieren-, jacht en stillevenschilder Frans Snijders (1579-1657) en zijn echtgenote Margriete de Vos, zus van de portretschilder Cornelis de Vos en van de dierenschilder Paul

de Vos. *De Fortuyn* bestond uit een kerngebouw met drie trapgevels (waarvan er nu nog slechts twee bestaan), een portiek, een bijgebouw en een binnenplein. Er was genoeg ruimte voor een schildersatelier. Sijnders kocht het huis van Marco Antonio Perez, een Antwerps stads-
magistraat en neef van Adriana Perez. Het gebouw werd in 1963 met het nummer 6 toegevoegd aan het aanpalende *Rockoxhuis*. KBC, sinds 1970 eigenaar van deze panden, gaf opdracht tot een grondige restauratie in 1976-77. De gevel, in traditionele bak- en zandsteenstijl, werd daarbij in zijn oorspronkelijke staat hersteld.

Frans Snijders

(Antwerpen, 1579-1657)

Jacob Neefs naar Anthony van Dyck, Portret van Frans Snijders, gravure, Antwerpen, Snijders&Rockoxhuis

Snijders was vanaf 1593 in de leer bij Pieter Brueghel de Jonge en later bij Hendrick van Balen. Belangrijker voor Snijders was de ontmoeting met Jan Brueghel, de broer van Pieter. Jan Brueghel had veel aan-

dacht voor het detail, een zin voor precisie die hij met Snijders deelde. Zoals vele kunstenaars van zijn tijd reisde Frans Snijders naar Italië. In 1609 was hij terug in Antwerpen. Zijn carrière nam meteen een hoge vlucht. Het Twaalfjarig Bestand, de tijdelijke vrede in de lange godsdienstoorlog, was net afgekondigd en er lag werk op de plank, veel werk. Met zijn stillevens, voorraadkamers en markttaferelen speelde Snijders in op de economische welstand die in Antwerpen aan het terugkeren was. Snijders kwam in contact met Rubens, met wie hij regelmatig zou samenwerken. Van Rubens leerde hij drama en beweging in zijn schilderijen te integreren.

Van huisnamen tot huisnummers

Wij identificeren huizen en adressen nu aan de hand van huisnummers. In de zestiende en zeventiende eeuw was dat systeem nog niet aan de orde, het kwam er pas in de Napoleontische tijd (rond 1800). Rond 1400 ontstond het gebruik om woningen herkenbaar te maken. Daarom koos men aanvankelijk voor duidelijk leesbare voorstellingen zoals planten, dieren, menselijke activiteiten, in hout of steen uitgebeeld, die op de gevels werden aangebracht. Later werden de voorstellingen vervangen door huisnamen die ook naar Bijbelse verhalen, mythologie, sterrenbeelden,

bijgeloof, symboliek verwezen of herinnerden aan het persoonlijke leven van de bewoner (bv .beroep, meteen handig als reclamekanaal!). Ook wapenschilden sierden gevels en onderstreepten zo de sociale status van de bewoners. In de Keizerstraat zijn meerdere huisnamen nog steeds te zien of bekend uit documenten van toen.

De **Minderbroedersrui** was tot 1661 een stadsgracht met een wegberm, verbonden met de binnenstad door bruggetjes. De huidige naam van de Minderbroedersrui, voordien bekend als Vlaminck- of Vleminckstraat, is pas sinds ca. 1580 in gebruik en refereert aan het intussen verdwenen Minderbroedersklooster, waar nu de Academie (Universiteit Antwerpen) is gevestigd, op een steenworp van het *Snijders&Rockoxhuis*. In de kerk van de Minderbroeders (Franciscanen) werden Rockox en Snijders en hun echtgenotes bijgezet. De graven bestaan nu niet meer.

Bononiensis, Virgilius (tekenaar), Coppens van Diest, Gillis (drukker), Plan van Antwerpen, MPM.V.VI.01.002, Collectie Stad Antwerpen, Museum Plantin-Moretus, detail met Via Caesarea (Keizerstraat)

De *Via Caesarea*, zoals de **Keizerstraat** eertijds heette, staat genoteerd op de Bononiensis-kaart uit 1565 (Antwerpen, Museum Plantin Moretus). De oudste archivalische vermeldingen van deze voorname straat dateren van het einde van de dertiende eeuw. Waarom heet ze Keizerstraat? Verwijst de naam naar een toen regerende vorst? En hoe zag de straat eruit vóór 1379 (het jaar waarin een grote brand alle huizen verwoestte)? Dat weten we allemaal niet. Zeker is dat de Keizerstraat al sinds 1350 van straatstenen is voorzien, terwijl vele Antwerpse straten ongeplaveid bleven! In de eerste helft van de zestiende eeuw werden in Antwerpen nieuwe straten aangelegd, waarvan de **Ambtmanstraat** een voorbeeld

is. Ze werd geopend in 1502. Arnold of Aert van Liere (ca. 1465 - 1529), overgrootoom van Nicolaas Rockox en burgemeester van Antwerpen, bouwde hier in 1503 het huis *De Grootte Lely* (nrs 6 - 12). In het gigantische pand woonde rond 1550 de **amman** ridder Willem van Halmale (?-1553). De straat werd naar zijn functie genoemd, Ammanstraat, in het begin van de twintigste eeuw verworden tot Ambtmanstraat. De amman, niet door de stedelijke overheid, maar door de centrale of vorstelijke regering verkozen, boog zich over de burgerlijke rechtspraak. Hij moest de schepenen manen, uitspraken uitlokken en vonnissen uitvoeren.

De familie Rockox-Perez

Nummers 5-7, *De Fonteyne*

Nicolaas en Adriana keken vanuit hun inkomhal recht op *De Fonteyne*, de patriciërswooning van hun op dat moment al overleden (schoon)

vader, Luis Perez (1532-1601). De oorsprong van dit zeer grote huis ligt in de vroege zestiende eeuw. Het is ontstaan door drie kleinere woningen samen te voegen en te verbouwen tot een prestigieus pand. Meerdere leden van de grote Perez-familie vonden er onderdak. Ook Nicolaas en Adriana hebben er even gewoond, vooraleer ze hun intrek namen in hun *Gulden Rinck*.

Adriana Perez

(Antwerpen, 1568 - 1619)

naar P P Rubens, Portret van Adriana Perez, olieverf, Antwerpen, Snijders&Rockoxhuis

Adriana werd geboren in het riant grote huis van de familie Perez, nu nummer 5 - 7. Haar moeder, Maria van Berchem, stierf vroeg. Haar vader Luis, een goede vriend van

de drukker Christoffel Plantijn, was een steenrijke Spaanse zakenman en bankier. Luis was met zijn ouders uit Spanje naar Antwerpen gekomen. Zij waren joods, maar bekeerden zich onder druk tot het katholicisme. In het Spaanse en bijgevolg katholieke Antwerpen van toen hadden ze geen andere keuze. De zeer devote Adriana groeide met haar halfzussen Catharina en Leonora en haar nichtje Luisa op in de Keizerstraat. Haar buurjongen Nicolaas werd haar echtgenoot in 1589.

Nummer 3, Het voormalige *hotel
Antonio Perez, nu *Jacques Neefs***

Ook op nummer 3 weerklinkt de naam van Adriana's familie. Wellicht betreft het een veelbesproken bastaardzoon van een oudoom in Spanje. De herenwoning met

een traditionele kern werd tussen 1700 en 1750 aangepast. Tot 1900 ongeveer behield het *hotel* zijn woonfunctie. Sindsdien werd het binnenin verbouwd tot kantoren en magazijnen van de likeurstoker Jacques Neefs (van onder meer Elixir De Kempenaar, jenever 't Wit Stoopke en Porto Don Carlos). In de jaren 1970 werd het een wooncomplex.

Adriana Perez en Nicolaas Rockox hadden zelf geen kinderen, maar verstoken van familie en gezelschap waren ze zeker niet in de Keizerstraat! Nicolaas had twee broers, Adriana groeide op met haar twee halfzussen en haar nichtje. Van vaderskant had Nicolaas maar liefst tien tantes en twee ooms,

waaronder ook een oom Nicolaas, die we in deze tekst *Claes* zullen noemen. We kunnen met hen kennismaken op de triptiek die opa Adriaan Rockox sr. en oma Catharina van Overhoff lieten maken voor hun kapel in de Sint-Jacobskerk.

Barbara Rockox (1501-1576), de tante en peetmoeder van onze Nicolaas, en een van de tien dochters uit het kroostrijke gezin Rockox - van Overhoff, huwde met de Aragonese koopman, Ferdinando Dassa.

Jan van Hemessen,
Adriaan Rockox sr. en Catharina van Overhoff met hun
dertien kinderen,
Antwerpen, Sint-Jacobskerk

Nummer 9, *Sinte Peter, Onze-Lieve-Vrouwe Huis of Hotel* Delbeke*

Het echtpaar Ferdinand Dassa – Barbara Rockox betrok het pand nummer 9. Het werd oorspronkelijk in 1516 gebouwd voor een stadsfunctionaris. Het ontzettend ruime

huis met koetspoort liep helemaal door tot aan de Blindenstraat. Oom Ferdinand zat er warmpjes in en kon zich een luxueuze en grote stadswoning veroorloven. Hij had namelijk het monopolie op aluin, een mineraal onontbeerlijk in de textielindustrie om kleuren te fixeren. Weduwe Barbara Dassa-Rockox liet bij haar dood in 1576 het huis na aan haar kinderen. De eeuwwisseling bracht nieuwe eigenaars: Leonora Perez, halfzus van Adriana Rockox-Perez, gehuwd met de rijke Milanese zakenman Jeronimo Cassina. Om kort samen te vatten: het pand bleef in familiale en multiculturele handen.

In de zeventiende eeuw kwam het huis in bezit van niet minder

ronkende namen met geld. In 1624 verwierf de handelaar in textiel Balthasar de Groote (1583-1656) de woning. Hij was gehuwd met Johanna Fourment, zus van Helena, de tweede mevrouw Rubens, en dochter van Daniël, een gefortuneerde tapijthandelaar. Om een idee te geven van het prestige van deze woning: Balthasar telde er maar liefst 19 000 gulden voor neer! Dat betekende toen, slordig omgerekend, zo'n 20 jaarweden van een burgemeester! De gevel draagt de datum 1647, een verwijzing naar de ingrijpende verbouwing die noodgedwongen volgde op een ontploffing van in huis opgeslagen buskruit. Opvallend is het imposante middengedeelte met barokke toegangspoort. Het houtsnijwerk

ervan is toegeschreven aan de Antwerpse beeldhouwer Artus Quellinus (Antwerpen, 1609-1668) en stelt de volgelingen van de zee-god Neptunus op zeepaarden voor.

De naam *Delbeke* refereert aan de Kortrijkse industrieel Auguste Delbeke (1853 - 1921). Hij beheerde diverse maatschappijen in de transportsector en in de koloniale sfeer. Als vertrouweling van koning Leopold II was Delbeke minister van Openbare Werken van 1907 tot 1910. Hij kocht deze patriciërswooning in 1897 en liet ze verbouwen tot een meesterwoning.

Het grote 'Van Liere-Rockox- Perez-Monopoly'-spel

Het mag ondertussen duidelijk zijn wat de families Rockox-Perez en verwanten het meest typeerde: geld, machtige functies en hoge ambten, textiel, internationale huwelijken en het onderling doorverkopen van panden. Het lijkt wel een *Monopoly*-spel van *the rich and famous* van de zeventiende eeuw!

Wat huizenbezit betreft, versloeg de overgrootmoeder van Nicolaas Rockox werkelijk iedereen! Rond 1500 bezat **Adriana van Overhoff van Liere** de huidige nummers 11, 13, 15 en 17. Al deze woningen – zo'n 50 m gevelbreedte! – verkocht

ze aan haar dochter **Catharina van Overhoff** en haar schoonzoon **Adriaan Rockox (senior)**. Begrijpelijk dat dit echtpaar nood had aan meerdere huizen, zij zetten maar liefst 13 kinderen op de wereld. Het betreft de reeds vermelde tien tantes en drie ooms van Nicolaas, waaronder zijn vader, eveneens **Adriaan Rockox (junior)** geheten.

Nummer 11

Adriaan Rockox jr. (1525-1570)
huwde met Isabella van Olmen
(†1611) en erfde het nummer 11
van zijn ouders Adriaan Rockox sr.
en Catharina van Overhoff.
Vermoedelijk zag Nicolaas in dit huis

het levenslicht op 14 december 1560. Hij bracht zijn kinder- en tienerjaren door in de Keizerstraat. Ook na de vroegtijdige dood van zijn vader bleef Nicolaas op nummer 11 wonen. We weten dat het een mooie en rijke woning was: als eigenares van een dergelijke woonst moest moeder Isabella van Olmen, zoals alle patriciërs, extra belastingen betalen aan de Spaanse overheid.

Wellicht is Isabella van Olmen in 1583 samen met de familie van Luis Perez voor twee jaar naar Keulen gevlucht. Nicolaas studeerde toen in het buitenland. In 1591 verkocht Isabella van Olmen de woning aan Leonora Perez, halfzus van Adriana Perez en gehuwd met Jeronimo Cassina.

Nummer 13, *Het Schild van Frankrijk*

Adriaan Rockox sr. overleed in deze woning in 1540 en Catharina bleef er wonen tot aan haar dood in 1549. Eén van hun drie zonen, Nicolaas (1514-1577), ook gekend als oom *Claes*, erfde het pand. Deze oom en

peetvader van onze latere Nicolaas Rockox was ook zeventien jaar lang burgemeester van Antwerpen.

Het huis had een statige uitstraling, met onder meer een grote en een kleine poort, ruime kamers en gaanderijen. Van het origineel uit de vijftiende eeuw blijft helaas niets over: eind jaren 1960 kwam hier een kantorencomplex, ondertussen al vervangen door studentenverblijven en vandaag in eigendom van de Federale Verzekeringen.

Op de binnenplaats, niet publiek toegankelijk, bevindt zich nog een kapel (1825-1850). Ze werd opgetrokken door de *Soeurs de Notre Dame*, een zusterorde uit Namen. De kapel met

Het grote 'Van Liere-Rockox-Perez-Monopoly'-spel

een laat-barokke Toscaanse galerij (1725-1750), vormt een van de oudste restanten van dit complex.

[naar inhoudstabel](#)

Nummer 15, *De Zonnewijzer*

De Zonnewijzer ging na de dood van Catharina Rockox - van Overhoff naar haar dochter Elisabeth Rockox (1523-1582),

die het op haar beurt vererfde aan haar neef, onze Nicolaas Rockox. Hij verkocht het dan weer in 1589, het jaar van zijn huwelijk met Adriana Perez.

Deze herenwoning heeft niet meer zijn oorspronkelijke uitzicht. Het

pand, opgetrokken in de vijftiende eeuw, werd ca. 1760 aangepast en kreeg toen een indrukwekkend poortgedeelte en mezzanine*. In de negentiende en twintigste eeuw onderging de gevel een grondige restauratie.

nummer 17 (19), *De Witte Engel*

De Witte Engel dateert uit de zestiende eeuw en was eigendom van **Adriana van Overhoff - van Liere**. In 1521 kocht

haar schoonzoon **Adriaan Rockox sr.** het, waardoor hij vier opeenvolgende

panden bezat, of een slordige 50 meter. De woning die we nu zien, sinds de twintigste eeuw in tweeën opgesplitst, is een laat-classicistisch burgerhuis uit de vroege negentiende eeuw. Mogelijk was het oorspronkelijk een deel van *de Zonnewijzer* op nummer 15.

Om in de sfeer van Rockox' tijd te blijven, lopen we door tot aan de Keizerskapel, een plek die toen zeer verweven was met de economie van onze stad.

Onderweg kijken we al naar de nummers 14, 16 en 18, 24 en 28, waar we straks op terugkomen. Ook deze panden gaan in de kern terug tot de zestiende eeuw of vroeger.

De 80-jarige oorlog (1568-1648) De Keizerstraat, een veilige haven?

De zestiende eeuw was voor Antwerpen letterlijk een *Gouden Eeuw*. De stad was economisch zeer welvarend en kende een culturele bloei. Vooral de schilderkunst zette Antwerpen op de kaart.

Toen Nicolaas en Adriana hier resideerden, ging het er even minder vredig aan toe. Hun straat deelde zwaar in de klappen. Antwerpen was een van de eerste steden waar de Protestantse reformatie* doorbrak aan het begin van de zestiende eeuw. Aanvankelijk ging het om het Lutheranisme*, later bleek ook het Calvinisme* hier erg populair.

De overheid verzette zich echter hevig en regeerde met ijzeren hand. Toch brak in 1566 de beeldenstorm uit, een nooit geziene verwoesting van het katholieke patrimonium. De Minderbroederskerk, vlakbij de Keizerstraat, brandde bijna helemaal af.

De onlusten bleven niet uit. In 1576 ging de stad opnieuw door een moeilijke tijd, de Spaanse Furie, een plundering van jewelste en moorden door Spaanse muitende soldaten op duizenden inwoners. Vele katholieke Antwerpenaren ontvluchtten toen de stad en weken uit naar Keulen, zoals Luis Perez, de vader van Adriana; de Cassina's, de schoonfamilie van Adriana; Frans Dassa, een neef van

Nicolaas. Maar ook Jan Rubens, de vader van Peter Paul, zocht onderdak in Keulen.

Na de inname van de Citadel* was Antwerpen gekeerd tegen de Spaanse dominantie. In 1580 werd het Minderbroedersklooster ingericht als een Calvinistisch gymnasium. Ook de Sint-Jacobskerk moest een deel afstaan voor Calvinistische erediensten. Maar in 1585 kreeg de Spaanse stadhouder Alexander Farnese de stad op de knieën.

Opnieuw was er een vlucht uit de stad, Antwerpen zag zijn talenten uitzwermen naar Engeland, de Noordelijke Nederlanden, Frankrijk

en Duitsland. Van de 90 000 Antwerpenaren in 1566, waren er 20 jaar later nog 42 000 over.

Ondanks alles bleef Antwerpen een economisch belangrijke stad. Als burgemeester speelde Nicolaas Rockox daarbij tijdens het eerste kwart van de zeventiende eeuw een belangrijke rol. Vele gevels in de Keizerstraat ademen nog de grandeur uit van voor de oorlogstroebelen.

De Keizerskapel

Nummers 21-23, Sint-Annakapel, Droogscheerderskapel, ook gekend als Keizerskapel en voormalig godshuis*

© Karin Borghouts

De aan de familie Rockox aangetrouwde Dassa's en de bevriende familie De Groote waren actief in de textielsector,

in die tijd lakennijverheid genoemd (laken = stof, textiel). De Droogscheerders, die deze kapel op hun gronden lieten optrekken in 1513-1514, hebben met deze

industrie te maken. Deze ambachtslui zorgden voor een glad weefsel bij de lakenbereiding.

Rond 1500 waren er in dit deel van de stad niet toevallig veel raamhoven gelegen. Dat waren vaak grote lappen onbebouwd terrein met houten staketsels of houten rekken om de wollen lakens op te laten drogen.

Het domein van de *Droogscheerderskapel* was vrij groot (tot en met het huidige nummer 25). Voor de stadsgenoten van Nicolaas Rockox en Frans Snijders was deze site ook al een historisch monument.

Deze plek stond onder het alziend en goedkeurend oog van Sint-Anna, de patrones van de lakennijverheid.

Hier vloeiden economie, godsvrucht en liefdadigheid naadloos in elkaar over.

Achter de kapel (de noordzijde) bevond zich de zogenaamde *Droog-scheerderspletse*, vermoedelijk een godshuis* met elf eenkamerhuisjes. De in oorsprong veertiende-eeuwse Sint-Annagang, op nummer 21, leidde naar de kloostergebouwen op de pletse.

Vooraf in de zestiende en zeventiende eeuw, maar ook nog daarna, maakte de *Keizerskapel* veel mee. In 1794 werd de Keizerskapel gesloten, in 1797-1798 openbaar verkocht en in 1800 heropend voor de eredienst. De glas-in-loodramen en de wand-

schilderingen zijn neogotisch en dateren uit de periode 1875-1900.

In 1899 kwam de *Keizerskapel* in het bezit van de Witte Paters (Sociëteit van de Missionarissen van Afrika), die in 1900-1901 op de aanpalende en achterliggende percelen een nieuw klooster bouwden, het huisnummer 25. Een eerste maal gerestaureerd in 1961, werd de *Keizerskapel* in 1989 opnieuw gerestaureerd en ingehuldigd in 1994. Dr. Jean-Pierre De Bruyn, tevens conservator, is de huidige eigenaar van de kapel. Neem gerust een kijkje, achter de gevel ontvouwt zich een schat aan kunst!

[Meer informatie over de Keizerskapel](#)

Andere fiere bewoners

We hebben het imposante rijk van de familie Rockox-Perez, ondernemers, internationaal netwerk en patriciërs, ontdekt, maar de rest van de straat is even uitnodigend, hoewel we daar niet altijd de bewoners uit Rockox' tijd bij naam kennen.

We keren wat op onze stappen terug en bekijken aan de overkant het buurhuis van Nicolaas Rockox.

Nummer 14

Nummer 14 was vroeger de *Comptoir Commercial Anversois*.

Nicolaas en Adriana zullen deze woning niet als dit ontwerp gekend hebben. Het is een eclectisch

kantoorgebouw uit 1910 dat ook bekend staat als *Sphera Mundi*, een naam die het al droeg in de vijftiende eeuw. Het betreft de achterbouw van een patriciërswooning op Kipdorp. Deze herenwoning liep door van Kipdorp tot in de Keizerstraat, waar de stallingen gelegen waren. De rijke koopman Ferdinand de Groote verwierf het

pand en liet het in barokstijl verbouwen tussen 1633 en 1648. Ferdinand was de broer van textielbaron Balthasar die in het *Onze-Lieve-Vrouwe-huis* op nummer 9 woonde. Ca. 1897 werd de residentie op Kipdorp verkocht en de stallingen werden verbouwd tot kantoren.

De handelsmaatschappij *Comptoir Commercial Anversois* vestigde zich er minstens vanaf 1903 en liet het complex in de Keizerstraat vervangen door het prestigieuze kantoorgebouw dat wij vandaag zien. Let op de rijk uitgewerkte geveldecoratie! Vandaag is het een onderwijsplek: Universiteit Antwerpen huisvest er de afdeling grafisch design.

Nummer 16, *De Witte Lelie*

Dit fraaie hotel* verwijst met zijn klassieke trapgevel naar de laatgotiek. In de kern dateert het huis uit de zestiende eeuw, maar de toegangsdeur is dan weer achttiende-eeuws. De naam herinnert ons eraan hoe belangrijk devotie was in Rockox' tijd. De mooie bloemen-

naam is wellicht een verwijzing naar het Nieuwe Testament. De witte lelie is het symbool dat vaak bij de annunciatie* wordt afgebeeld en duidt op de maagdelijkheid van Maria.

Nummer 18, *Het wapen van Spanjen*

Nummer 18 heeft zijn oorsprong in de zestiende eeuw maar was toen veel kleiner. In de negentiende eeuw is er een verdieping bijgebouwd. In 1947-48 werd het pand samengevoegd met *Hotel de Witte Lelie*, verbreed en grondig verbouwd. De garagepoort dateert uit de jaren 1960 en de trapgevel is een vrije constructie uit de jaren 1990. Het is niet geweten of het pand ooit zo'n trapgevel had.

De gevelsteen met het wapen van de

Spaanse koningen, geflankeerd door heraldische leeuwen, geeft de oude huisnaam weer.

Nummer 24, *Het Lam Gods*

Op nummer 24 vinden we het *huis Het Lam Gods**

De historiserende gevelsteen verbeeldt de oude naam van deze woning. Het lam

draagt in de opgeheven voorpoot een opgestoken kruisbanier.

Brouwer Philips van den Stade opende op het einde van de vijftiende eeuw naast de woning *Den Paternoster* de Paternosterstraat. Deze straat lag op zijn eigendom De Croone, een voormalige zeepziederij op Kipdorp met achterpoort in de Keizerstraat. De naam Paternosterstraetken komt voor het eerst voor in 1552, de straat werd in de twintigste eeuw verbreed.

Nummer 36, *De Rosenhoedt*

We zien drie trapgevels op nummer 32, 34 en 36. Deze huizen dateren uit de periode 1550-1650.

Het huis op nummer 32 heet *de Soeten Naem Jesus*. Refereert de woning *De Rosenhoedt* op nummer 36 aan den Paternoster?

De **Jan van Lierstraat** werd in 1508 geopend en is genoemd naar een vermogend metser en aannemer. Jan van Lier bezat een woning op Kipdorp met hof en borneput, borne of borre. Buurtbewoners hadden toegang tot deze welput (geen gegraven put) langs een gemeenschappelijke doorgang, de latere Jan van Lierstraat.

De familie van Lier was zeer bemiddeld, maar had niets te maken met de rijke burgemeestersfamilie van Liere, verwant aan Rockox.

Nummer 39, *De Draeck*

Het huis op nummer 39, *De Draeck* of *De Coecoeck* leert ons hoe het een mooi zeventiende-eeuws hoekhuis kan vergaan. Kijk maar naar het zadeldak: aan

de Gratiekapelstraat heeft het een trapgevel, met aan de linkerkant tien treden, aan de rechterkant vijf. De bepleisterde gevel met muurankers verbergt wellicht een traditionele bak- en zandsteenbouw.

De **Gratiekapelstraat** bestaat sinds 1504 en droeg aanvankelijk de naam van lakenbereider Pauwel Elout. Hij verkocht zijn raamhof aan de stad, die er een straat op aanlegde. De latere naam is die van de laat-gotische kapel, gebouwd rond 1505 op de hoek van de Prinsstraat. Bij de kapel, gewijd aan Onze-Lieve-Vrouw van Gratie of genade, hoorde een godshuis*, met plaats voor twaalf ouderlingen en een priester. Het godshuis had vanaf 1880 geen functie meer en werd daarom samen met de kapel gesloopt in 1882.

Historiek van enkele parallelle straten

Er liepen in de zestiende en zeventiende eeuw nogal wat panden door van de Keizerstraat naar Kipdorp en van de Keizerstraat naar de Blindenstraat en de Prinsstraat.

Kipdorp was in de dertiende eeuw een gehucht buiten de stad. Een verklaring voor de naam is er niet. Het is wel een van de oudste invalswegen naar het stadscentrum. Archieven vertellen dat Kipdorp aan het begin van de vijftiende eeuw een straat werd, van aan de huidige Minderbroedersrui tot het kruispunt Sint-Jacobsmarkt, Lange Nieuwstraat en Jezusstraat. Die lange weg is in het midden van de achttiende eeuw opgesplitst in Kipdorp en Sint-Jacobsmarkt.

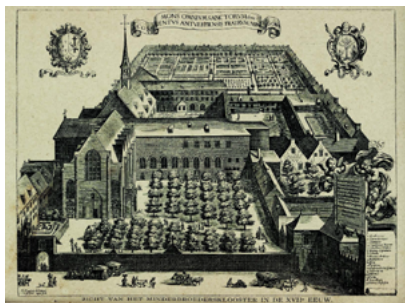
De **Blindenstraat** gaat terug tot het midden van de vijftiende eeuw en verwijst naar de blinde muur die het nu verdwenen Minderbroedersklooster afsloot van

de buitenwereld. De lengte van deze straat en die van de Venusstraat geeft een idee van de omvang van het domein.

De Minderbroeders stichtten hun klooster met kerk en kerkhof in 1451. Ze kregen de gronden, onder meer voormalige raamhoven, van de Antwerpse stadsmagistraat en van weldoeners.

De Calvinisten staken de kerk en het klooster in brand in 1566 en 1567. De orde werd opgeheven in de Franse periode in 1797. Zo kon zich hier in 1810 de *Koninklijke Academie voor Schone Kunsten van Antwerpen* vestigen. De kloosterkerk werd een museum en kreeg

een klassieke gevel. De graven van Rockox en Snijders verdwenen. Het kerkhof van de minderbroeders fungeert nu als tuin van de Universiteit Antwerpen, Academie voor Schone Kunsten. Van de oorspronkelijke gebouwen blijven slechts enkele fragmenten over.

Jacob Neefs (1610–) naar Philip Fruytiers (1610–1666):
in J. Le Roy, Notitia Marchionatus Sacri Romani Imperii
Amsterdam, 1678

De **Prinsstraat** werd in 1516 door Aert van Liere geopend op een deel van toenmalige raamhoven. Van Liere was burgemeester van Antwerpen en overgrootoom van Nicolaas Rockox. Hij liet er het befaamde *Hof van Liere* bouwen, dat in 1607 in gebruik werd gegeven aan de jezuiten die er hun Latijnse school organiseerden. De straat heette aanvankelijk Straat van Liere, maar is later in de zestiende eeuw Prinsstraat geworden, vermoedelijk ter ere van het bezoek van de toekomstige Keizer, toen nog prins Karel, aan het *Hof van Liere*. Vandaag is het *Hof van Liere* het hart van de Universiteit Antwerpen. Onderwijs zit al heel lang in het DNA van dit deel van Antwerpen.

Wie graag een ommetje maakt, kan de Gratiekapelstraat inlopen tot aan de Prinsstraat en als de deur van de universiteit openstaat, Prinsstraat 13, even tot in de binnentuin gaan waar je nog enkele originele architecturale elementen vindt van het *Hof van Liere*, zoals de aanzet van de Pagaddertoren* en de laatgotische gaanderij.

Onderwijs

△ Hotel de Fraula, foto, Antwerpen, Felixarchief

△ Gevel van Hotel de Fraula, opnieuw opgetrokken op de Wapper

△ Gevel van de alma van de universiteit

Tussen de Gratiekapelstraat en de Koningstraat, nummer 45, onderbreken universiteitsgebouwen (restaurant en studentenverblijven) de gevellijn van de straat. Hier bouwde in 1738-39 Jan Pieter van Bourscheit de Jonge (Antwerpen, 1699-1768), het riante *Hotel* de Fraula*, zo genoemd naar de opdrachtgever. *Het Koninklijk Paleis* en *het Osterriethhuis* aan

de Meir zijn ook van zijn hand. In de negentiende eeuw gebruikten de Jezuïeten, actief in het nabij gelegen *Hof van Liere*, de voormalige herenwoning om les te geven. In 1963 werd het pand volledig gesloopt, maar de gevel werd bewaard en in 1986 opnieuw opgetrokken tegen de nieuwbouw van de toenmalige Generale Bank op de Wapper.

Het hoekgebouw Keizerstraat/Koningstraat, nummers 51-55, is andermaal een staaltje van de kaalslag die Antwerpen teisterde tussen 1960 en 1980. Op deze plek stond het zeventiende-eeuwse *huis Sint-Anna*, waarvan de naam andermaal een verwijzing was naar de textielindustrie. Het huis werd samen met nog andere panden af-

gebroken aan het begin van de jaren 1960. De respectloze aanpak van het historische erfgoed in de stad bracht enkele lokale actiegroepen op de been. Zij vroegen om waardering voor de bestaande woningbouw vanuit historisch en sociaal oogpunt en zetten protestacties op poten. Zo werd bv. *Huis Sint-Anna* tijdens de sloopwerken bezet. De buurtbewoners hadden de afbraak van *Hotel de Fraula* op nummer 45 immers nog niet verteerd. De problematiek van de Keizerstraat geldt als model voor het falende stedenbouwkundig beleid van Antwerpen in de jaren 1960-80.

De **Koningstraat** verbindt sinds ca. 1527 de Keizerstraat en de Prinsstraat. De naam verwijst niet naar een vorst in het bijzonder, maar kwam er naar analogie met de al bestaande Keizer-en Prinsstraat.

In deze straat kregen verschillende helaas verdwenen zestiende-eeuwse huizen namen van beroemde Bijbelse koningen zoals David, Balthazar, Melchior, Gaspar en Salomon.

nummer 56, *Het Roosterken*

Tegenover de universiteitsalma, stond op nummer 56 vermoedelijk *het Roosterken*.

De gevelplaat verraadt zijn beroemde voormalige bewoonster, jufvrouw Anna Bijns. Ze huurde vanaf

1536 het pand van haar buurman, een priester die het haar naliet bij zijn overlijden in 1541. Ze bleef er lesgeven tot 1573. Het huisje was slechts 5 meter breed en 10 meter diep. Er konden maar 10 leerlingen les volgen. Anna onderwees er

schrijven, lezen, catechismus en rekenen. De woning onderging sinds Anna's dood een hele transformatie.

Anna Bijns

(Antwerpen, 1493 – 1575)

Anna Bijns was een beroemde refreindichteres en lerares. Ze was de oudste dochter van kleermaker Jan Bijns en Lijsbeth Voochs. Anna had nog een zus, Margriete, en een broer, Maarten. Haar vader was lid van een Antwerpse rederijkerskamer. Wellicht heeft hij Anna de smaak voor het dichten bijgebracht.

Anna werd in 1493 geboren in *de Cleyne Wolvinne* op de Grote Markt en kreeg de naam van de patrones van de kleermakers. Haar vader stierf in 1516. Moeder Lijsbeth zette de zaak niet voort, haar kinderen evenmin. Ze verhuisden naar het huis *De Patiencie* in de Keizerstraat

in Antwerpen. Maarten stichtte er een schooltje en Anna werd er onderwijzeres. Margriete huwde in 1517 en eiste haar erfdeel op uit de nalatenschap van haar vader, wat tot een breuk met de familie leidde. In 1530 stierf Lijsbeth. In 1536 huwde Maarten alsnog en moest Anna vertrekken. Ze bleef in de Keizerstraat en trok in Huis *het Roosterken* in. Ze begon ook daar met een schooltje. Zeer opmerkelijk voor een vrouw in die tijd. Ze onderwees tot haar tachtigste.

Anna is vooral de geschiedenis ingegaan als schrijfster van gedichten. Als vrouw mocht ze geen lid zijn van een rederijkerskamer, maar als geen ander bezat ze het talent

van het dichten. Ze schreef heel wat refreinen, onder meer liefdesgedichten, smeekbeden, lofzangen en moraliserende bedenkingen. Maar ze gebruikte haar pen ook om kritiek te uiten op Luther en de reformatie*. Ze spaarde evenmin de katholieken die het geloof niet ernstig namen.

Mogelijk heeft Nicolaas Rockox Anna Bijns gekend, zij stierf toen hij 15 jaar oud was.

Lesinstellingen en onderwijs kenmerken deze buurt al sinds Rockox' tijd. Als mens en humanist hechtte hij daar trouwens veel belang aan. Zo richtte hij uit eigen middelen een fonds op dat in studiebeurzen voor weeskinderen voorzag.

Aan de moderne woning nummer 65 hangt opnieuw een herinneringsplaat aan Anna Bijns. Was dit huis *De Patiencie*, de woning waar Anna met haar

familie introk nadat ze de Grote Markt hadden verlaten? Helemaal duidelijk is het niet.

In ieder geval wordt de referentie aan onderwijs en liefdadigheid wel levendig gehouden door de panden op nummer 71 en het hoekhuis Keizerstraat/Prinsesstraat, de voormalige *Broodjeskapel* en het *Sint-Jacobsgasthuis*.

Nummer 71, *Sint-Jan*

Nummer 71, *Sint-Jan*, is een pand met traditionele kern, vermoedelijk teruggaand tot 1550-1650 . Sinds 1885 is het de stedelijke Kindertuin, oorspronkelijk opgericht in 1883 in de Ambtmanstraat. Het complex werd achteraan uitgebreid in 1894. De poort dateert van na 1750.

Liefdadigheid

Antwerpen, Felixarchief

Op de hoek van de Keizerstraat en de Prinsesstraat, richting Sint-Jacobskerk, stonden tot 1891 de zestiende-eeuwse *Broodjeskapel* en het *Sint-Jacobsgasthuis* uit 1454, voor pelgrims op hun route naar Santiago de Compostella. Het gasthuis* werd later een aalmoeshuis waar men broodkaarten*

uitdeelde, vanwaar de naam *Broodjeskapel*. In 1773 hield men in de kapel een zondagsschool, d.w.z. gratis catecheselessen voor de armen. Ook zij kregen een broodje of een stuiver. In 1819 kwam er een armenschool voor jongens, dankzij burgemeester Florent van Ertborn. Dit herinnert ons aan het grote hart van Rockox en zijn vele liefdadigheidsacties. In 1891 gingen de gebouwen tegen de vlakte om de straat te kunnen verbreden.

Van hier hebben we een schitterend gezicht op de Sint-Jacobskerk, laatste rustplaats van onder meer Nicolaas Rockox' goede vriend Pieter Paul Rubens en ook van zijn grootouders, Adriaan Rockox sr en Catharina van Overhoff.

Het grafstuk dat Jan van Hemessen in hun opdracht schilderde, is al sinds de opdracht van dit drieluik deel van de familiekapel.

De **Prinsesstraat** op het einde van de Keizerstraat loopt van de Prinsstraat naar Kipdorp. Tot 1856 heette deze straat Paddengracht, naar een stadsgracht gegraven in de veertiende of vijftiende eeuw. Het stilstaande water bleek een ideale broedplaats voor kikkers te zijn. Vanaf 1856 veranderde de naam in Prinsesstraat, als tegenhanger van de Prinsstraat.

nummer 67 (69)

Het nummer 67 (69) dateert oorspronkelijk van eind zestiende-begin zeventiende eeuw. Tot 1779 gaf de poort op nummer 67 toegang tot de Mazengang, een smalle steeg waar het Godshuis* Mazengang werd gesticht in 1636. Deze doorsteek van de Keizerstraat naar de Prinsstraat (tussen nummer 26 en 28) bestond al sinds 1539 en werd

ondertussen afgesloten. Het godshuis verhuisde in 1779 als instelling naar de Korte Ridderstraat. Het gerenoveerde complex op nummer 67-69 maakt vandaag deel uit van een sociaal wooncomplex, gerealiseerd door *Huisvesting Antwerpen* tussen 1986 en 1991.

Vermeldenswaard is dat in de Mazengang het *huis Den Herpe* (De Harp) in 1739 werd gekocht door de geestelijke dochter* Susanna Verbruggen (1684-1752). Zij was sinds 1710 lid van de Sint-Lucasgilde* als uitgeefster en verkoopster van religieus drukwerk zoals devotieprentjes, maar ze drukte ook prenten, zoals de beroemde *Kermis van Hoboken* van Pieter Bruegel de Oude, die 150 jaar

na de dood van de kunstenaar nog razend populair was. Zo behoorde Susanna tot de laatste generatie van bekende heruitgevers van grafisch werk van Bruegel. Ze werkte bovendien nog met de originele koperplaten. De koperplaat van de *Kermis van Hoboken* is na haar dood verloren gegaan.

Waar men gaat langs Vlaamse wegen

De Mariasculpturen in het Antwerpse straatbeeld

△ Keizerstraat 21-23

△ Keizerstraat 73

Overal in de stad zijn Mariabeelden te zien. Ze verwijzen in de eerste plaats naar de patroonheilige van Antwerpen, Onze-Lieve-Vrouw.

De Madonnabeelden werden eind zeventiende, begin achttiende eeuw op hoeken van straten, maar ook aan de gevels van huizen en op pleintjes geplaatst. Aangezien heel wat beelden voorzien waren van een olielampje, dienden ze vaak ook als straatverlichting. Tijdens de Franse bezetting van België (1794-1815) werden religieuze symbolen verboden en werden de beelden weggehaald. Op het einde van de Franse tijd keerden ze terug in het straatbeeld. De meeste Madonna's getuigen van een eenvoudige en anonieme volkskunst, maar een aantal zijn ook toegeschreven aan beroemde kunstenaars. Er zijn er vandaag nog ongeveer 160, waarvan er twintig als beschermd monument zijn geregistreerd.

In de Keizerstraat vind je nog vier Madonnabeelden:

Nummer 9, huis *'Sinte Peter'* of *'Onze-Lieve-Vrouwe'*, later *hotel**
Delbeke: Onze-Lieve -Vrouw met kind op de wereldbol met slang, toegeschreven aan de beeldhouwer Jacob Jan Van der Neer (1760-1838), gerestaureerd in 2012 door Luc Rossen, natuursteen en hout.

Nummer 10, *'Den Gulden Rinck'* of *het Rockoxhuis*: Onze-Lieve-Vrouw van Smarten, door E. Declercq (?-?), 1921, natuursteen, Duits gele zandsteen.

Nummer 21-23, *Droogscheerderskapel*, *Sint-Annakapel* of *Keizerskapel*: Onze-Lieve-Vrouw met Kind,

door Joannes Eyckmans (1749-1815),
1814, witgeschilderde terracotta.

Nummer 73, hoek Prinsesstraat:
Onze-Lieve-Vrouw onbevlekt
ontvangen, toegeschreven aan
Walter Pompe (1703 - 1777) , vóór
1730, afkomstig van de gesloopte
Sint-Jacobskapel, ook *Broodjeskapel*
genoemd, op de tegenoverliggende
hoek, witgeschilderde terracotta en
hout.

Woordenlijst

De **Annunciatie** is het hoogfeest ter gedachtenis van de aankondiging (annunciatie) aan Maria dat zij Jezus ter wereld zal brengen. In de Orthodoxe en Rooms-Katholieke Kerk valt deze feestdag op 25 maart, negen maanden voor Kerstmis.

In de beeldende kunst wordt deze episode traditioneel voorgesteld door een engel die Maria het nieuws brengt. De witte lelie maakt deel uit van deze voorstelling.

Een **broodkaart** is een distributiebon voor brood, vaak in voege ten tijde van oorlogen of schaarste.

Een **citadel** is een versterking die een vestingstad domineert en

zelfstandig verdedigbaar is. Een citadel kan twee verschillende functies hebben: dwangburcht, om de inwoners van de stad in bedwang te houden, en toevluchtsoord, om weerstand te kunnen blijven bieden als de stad zelf is gevallen.

Een **geestelijke dochter** was een ongehuwde katholieke vrouw die ten overstaan van een priester een kuisheidsgelofte aflegde.

Een **godshuis** was een liefdadigheidsinstelling waar om godswil armen, zieken, ouderen en wezen werden verzorgd. Vaak werden de benamingen godshuis en gasthuis als synoniemen gebruikt.

Een **Hotel** is een oude benaming voor een patriciërswooning en heeft niets te maken met de huidige functie van een hotel, waar men tegen betaling kan overnachten en eten. De Witte Lelie, Keizerstraat 16-18, was een patriciërswooning en werd dan ook hotel genoemd, maar heeft vandaag de functie van een hotel waar men kan overnachten en ontbijten.

Het **Lam Gods** is de verpersoonlijking van Jezus Christus die zich volgens de Christelijke theologie opoffert om de zonden van de mens te vergeven.

Een **mezzanine** is een tussenverdieping.

Een **pagaddertoren** is een huistoren die in sommige havensteden (onder andere Antwerpen, Gent en Brugge) in de Spaanse tijd werd gebouwd om het prestige te verhogen.

De **protestantse Reformatie** is het zestiende-eeuwse schisma binnen het westerse christendom, dat ingezet werd door Maarten Luther, Johannes Calvijn en andere vroege protestanten. Het startpunt wordt traditioneel in 1517 gesitueerd, toen Maarten Luther zijn 95 stellingen openbaar maakte en het machtsmisbruik van de clerus binnen de Rooms-Katholieke Kerk aanklaagde.

De **Sint-Lucasgilde** was de naam van stedelijke broederschappen of gilden van kunstenaars en kunst-

ambachtslieden onder de bescherming van Sint-Lucas.

Een **trapgevel** is een topgevel die vaak gebouwd werd aan burgerwoningen tijdens de late middeleeuwen en de renaissance. Een trapgevel versmalt trapsgewijs naar boven toe. De trappen worden vaak afgedekt met natuurstenen platen om waterinsijpeling tegen te gaan.

Bron: Hildegard Van de Velde,
De Keizerstraat, het paradijs van
Nicolaas Rockox, zijn familie en
andere fiere bewoners, 2021

Bewerking tot de Keizerlijke wandeling:
Inez Dechamps, januari 2021

Revisie: Luc Philippe

Vormgeving: Claudine Simpelaère

Communicatie: Patrick Wuytack

Fotokrediet:

Antwerpen, Felixarchief

Antwerpen, Museum Plantin-Moretus

Antwerpen, Sint-Jacobskerk

Karin Borghouts

Erwin Donvil

Ilse Peeters

Antwerpen, Snijders&Rockoxhuis, 2021